

BÖLÜM 10

YAŞLI BİREYİN GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASI

Burcu AKPINAR SÖYLEMEZ¹

GİRİŞ

Yaşlı bireyin güvenliğinin sağlanması çok bileşenli bir kavramdır ve bireylerin yaşam kalitesini etkilemektedir. Yaşlı bireylerin özgün ve değişen gereksinimleri doğrultusunda bazı güvenlik sorunları görülebilmekte ve gerekli önlemlerin alınması büyük önem arz etmektedir. Bu bölümde yaşlı bireylerin güvenliğinin sağlanması başlığı altında evde ve sağlık bakım hizmeti veren kurumlarda düşme, kaza / yaralanma ve kaybolma konularına değinilecektir.

YAŞLI BİREYLERDE DÜŞMELER

Hasta güvenliği bileşenlerinin en önemlilerinden biri de düşmelerdir. Dünyada ve ülkemizde yaşlıların sağlığını ve bağımsızlığını tehdit eden önemli bir sorundur. Her yıl toplumda, evinde yaşayan 65 yaş üzeri bireylerin üçte biri düşmektedir. Her ne kadar yaşlı bireylerde meydana gelen bilişsel (zihinsel), fonksiyonel ve davranışsal pek çok değişim yaşlı bireyleri düşmeye daha yatkın hale getirirse de yaşlı bireylerin düşmesi yaşlılığın normal bir sonucu olarak düşünülmemelidir. Her yaşlı düşmez ve en önemlisi düşmeler basit önlemlerle önlenabilir bir durumdur.

Yaşlı bireyin bakım ve tedavisinden sorumlu olan hastane/kurum üst yönetiminin, tüm sağlık ve sosyal profesyonellerin, bakıma yönelik çalışan herkesin ve ayrıca yaşlı birey kurum bakımı alıyorsa kurumda çalışan temizlik görevlilerinin dahi yaşlıların düşmesinin önlenmesinde sorumlulukları vardır. Doktor

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, burcu.akpinar@deu.edu.tr

- Komşu, apartman görevlisi, site güvenlik elemanı, semt esnafı, evin yakınındaki emniyet birimlerine yaşlı bireyin durumu ile ilgili bilgilendirme yapılmalıdır. Gerekli durumda bu kişilerden yardım talebinde bulunulabilir.
- Bazı illerde toplum gönüllüsü polislerinin demanslı yaşlı bireylere yönelik kaybolmadan önce kimlik belirlemede kullanılmak üzere parmak izi alınarak kaybolma durumunda yaşlının bulunması halinde kimlik tanılama da kullanılabilir.
- Sağlık bakım hizmetlerinde özellikle uzun dönem bakım merkezlerinde mutlaka güvenlik görevlisi yaşlı bireyleri tanınmalıdır. Kaybolma riski olan demanslı bireyleri tanıyabilmelidir.

SONUÇ

Yaşlı bireylerin de her birey gibi yaşamının sonuna kadar sağlıklı ve güvenli bir ortamda uygun şartlarda kaliteli yaşama ve bakım alma hakları vardır. Kaliteli ve güvenli bir yaşam için oluşabilecek kazalara, yaralanmalara, düşmelere ve kaybolmalara yönelik gerekli uygun önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu bölümde sunulan bilgiler ışığında yaşlı bireye destek bakım sunarken gerekli olan basit güvenlik önlemlerinin alınması ile yaşlı bireylerin daha kaliteli bir yaşam sürmelerine katkıda bulunulabileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

1. Alcan Z, Tekin DE, Özbucak Civil S. (2012). *Hasta güvenliği Beklenmedik olaylarda hemşirenin rolü*. (1. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
2. Alzheimer Association (2020). Home safety. Erişim tarihi: 27.07.2020. Erişim adresi: <https://www.alz.org/care/alzheimers-dementia-home-safety.asp#safetytips3>
3. Baris VK, Intepeler SS, Yeginboy EY. The Cost of Serious Patient Fall-Related Injuries at Hospitals in Turkey: A Matched Case-Control Study. Clin Nurs Res. 2018; 27(2) 162–179.
4. Berke D, Aslan FE. Cerrahi hastalarını bekleyen bir risk: düşmeler, nedenleri ve önlemler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2010;13(4):72-77.
5. Bilgili N., Birimoğlu Okuyan C. (2017). Yaşlı Bireylerde Ev Kazaları ve düşmeler. Dr. Naile Bilgili, Doç. Dr. Yeter Kitiş (Ed.), *Yaşlılık ve Yaşlı Sağlığı* içinde (431-449). Ankara: Vize Yayıncılık.
6. Birimoğlu Okuyan C, Bilgili N. Yaşlılarda mobilite ve düşme davranışları: Bir huzurevi çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2018;15(1):1-8.
7. Bulut S, Türk G, Şahbaz M. Hemşirelerin hasta düşmelerini önlemeye yönelik uygulamalarının belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*,

- 2013;16(3):163-169.
8. Carr DB, Ott BR. The older adult driver with cognitive impairment: "It's a very frustrating life. *JAMA*. 2010;303(16):1632-41.
 9. Centers for Disease Control (CDC) and National Center for Injury Prevention and Control: Progressive exercise programs to improve mobility, strength, and balance in How to develop community-based fall prevention programs for older adults. *Gerontologia*, 2008, 22-24.
 10. Damián J, Pastor-Barriuso R, Valderrama-Gama E, Pedro-Cuesta J. Factors associated with falls among older adults living in institutions. *BMC Geriatr* 2013;13(6):1-6.
 11. Erol Sultanoğlu Z. (2009). Demanslı yaşlılara uygun mimari düzenlemeler. Yücel N. (Ed.) *Demanslı Yıllara Değer Katan Aktiviteler* içinde. 1. Baskı, İstanbul, İBB Basımevi.
 12. Family Caregiver Alliance. (2020) *Dementia and driving*. Date: 27.07.2020. Available: <https://www.caregiver.org/dementia-driving>
 13. Gökdemir B. (2017). Yaşlıda Düşme ve Düşmeyi Önleme Yolları El Kitabı. Uluslararası İzmir Keyifli Yaş Alma Fuarı ve Kongresi. İzmir.
 14. Gray-Miceli D. Quigley P.A. (2012). Fall Prevention: Assessment, Diagnoses, and Intervention Strategies. In: Boltz M. Capezuti E. Fulmer T. Zwicker D. (Eds.) *Evidence Based Geriatric Nursing Protocols for Best Practice*.
 15. Işık AT, Cankurtaran M, Doruk H, Mas MR. Evaluation of falls in geriatric patients. *Turk J Geriatr*, 2006;9(1):45-50.
 16. Karadakovan A. (2014). Yaşlı Sağlığı ve Bakım, 1. Baskı, Ankara, Akademisyen Tıp Kitabevi.
 17. Karadakovan A. (2014). Yaşlılık ve bakım. Karadakovan A, Eti Aslan F. (Ed) *Dâhili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım* içinde (ss:105-123). 3. Baskı, Ankara, Akademisyen Tıp Kitabevi.
 18. Karadakovan A. (2012). Alzheimer hastalığında hemşirelik yönetimi. Işık AT. (Ed.) *Her Yönüyle Alzheimer Hastalığı* içinde (ss:704-716), 1. Baskı, İstanbul, Som Kitap.
 19. Karaman E. Vural Doğru B. (2017). Yatağa Bağımlı Yaşlı Bireylerde ev Güvenliği El Kitabı. Uluslararası İzmir Keyifli Yaş Alma Fuarı ve Kongresi.
 20. Kibar E, Aslan D, Karakoş Y, Gökçe-Kutsal Y. Ankara'da bir kurumda yaşayan yaşlılar arasında düşme sıklığı, risk faktörleri ve korunmaya ilişkin yaklaşımlar. *TAF Prev Med Bull* 2015;14(1):23- 32.
 21. National Patient Safety Foundation (2009). Erişim Tarihi: 24.09.2019. <http://www.npsf.org/about-us/>
 22. Resmi Gazete. Sürücü adayları ve sürücülerde aranacak sağlık şartları ile muayenelerine dair yönetmelik. 2006. Erişim tarihi: 27.07.2020. Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/09/20060926-6.htm>
 23. Sosyal P & Kaya D (2015). Yaşlı Bireylerde Düşme. *Akademik Geriatri Kongresi Bildiri Kitabı*, Antalya.